

Virserums hembygdsblad **8/21**

Einar Bernholm

En trotjänare bland lärarpersonalen var Einar Bernholm. Han födde i Västerfärnebo och avlade folkskollärarexamen 1917 i Uppsala. Han fick sitt första vikariat i Virserum 1919 och året därpå blev det en ordinarie tjänst. Efter 42 års tjänstgöring avtackades han högtidligen 1961. Fast även efter pensioneringen hoppade han då och då in som vikarie.

Men Einar Bernholm var inte bara lärare utan han engagerade sig i samhällslivet i Virserum. Han var en av initiativtagarna till Röda Koret i Virserum, kassaförvaltare för Vattenledningsverket, ordförande i barnavårdsnämnden samt civilförsvarschef. Han var också en period rektor för yrkesskolan.

Einar Bernholms största intresse utom skolan var dock biblioteksverksamheten. Hans stora intresse för litteratur gjorde honom till en självskriven föreståndare för Virserums folkbibliotek, ett uppdrag han hade i 25 år. Musikaliskt intresserade var också medlem i kyrkokören under 15 års tid.

Vid sidan av alla dessa uppdrag var han en varm förespråkare för idrott i allmänhet med speciell inriktning på gymnastik. Han var dessutom en av de första som införde simundervisning i Virserum och fungerade själv som simlärare.

Kyrkstallarna

Omkring år 1850 uppfördes kyrkstallar som blev gemensamma för samtliga byar. Dessförinnan hade byarna stallar på olika ställen i samhället. Exempelvis fanns ett par stallplatser där Edvardssons affär senare kom att byggas. Men det fanns också andra stallar

på Kyrkogatan och Storgatan. Men i mitten av 1800-talet beslutades att bygga färdstallar och dessa placerades då i närheten av kyrkan, ungefär där Pizzeria Betjanten i dag finns. Härigenom fick bönderna nära både till kyrkan och till samhällets affärer och serviceinrättningar. Kyrkstallarna byggdes byavis och virket togs från byarnas egna skogar. De byggdes stabilt med stolpar och hög takresning.

Men tidernas förändrades och i takt med bilismens utbredning minskade behov av kyrkstallar och dessa förföll så småningom. Hösten 1954 väcktes ett förslag i kommunalfullmäktige att kyrkstallarna skulle rivas. Fullmäktige tillsatte då en kommitté för att utreda frågan. Kommittén kom att bestå av de välkända kommunalpolitikerna Verner E. Lindau, Einar Bresäter och Elis Wahlström. Vid kommunalfullmäktiges sammanträde i augusti året därpå föreslog de en rivning av kyrkstallarna. Samtidigt föreslog kommittén att ett färdstall med plats för sex hästar skulle uppföras på kommunens mark (i närheten av dåvarande Modigs). För att kunna riva kyrkstallarna krävdes också att ägarna till stallspiltorna skulle få ekonomisk kompensation. Denna föreslogs utgå med 150 kr per spilta. Totalt fanns då 35 sådana spiltor.

Kommitténs förslag godkändes av kommunalfullmäktige. Sedan rivningen godkänts begärde hembygdsföreningen att föreningen skulle få tre av kyrkstallarna som gåva. Detta bifölls men hembygdsföreningen fick själv se till att kyrkstallarna hamnade i hembygdsparken och dessutom stå för alla kostnader som var förenliga med flyttningen. Det skulle dock dröja till maj 1957 innan rivning av kyrkstallarna påbörjades och de förta stallarna som revs var de tre som skulle bevaras i hembygdsparken. I varje av dessa tre stall fanns det fyra spiltor.

Cementtillverkningen i Virserum

Under hösten har tillverkningen av cement kommit i fokus med risk för produktionsstopp. Det kan konstateras att de första större företagen började sin tillverkning redan i slutet på 1800-talet. Också i Virserum har det funnits tillverkning av cement. Den kanske mest betydande av dessa var Virserums Nya Cementfabrik.

Det var Adolf Lundgren och Konrad Lönn som i början av 1921 startade Virserums Nya Cementfabrik. Vetlanda-Posten kunde i mars 1921 berätta att fabriken skulle tillverka cementtaktegel och brunnsringar. Ägarna hade inköpt maskiner för omkring 2.000 kr och att en del beställningar redan hade influtit. Det är något oklart hur länge fabriken var verksam. Men i början av 1940-talet startade Adolf Lundgren tillsammans med sin son Rune en cementfabrik för tillverkning av varor till byggnads- och anläggningsbranschen. Senare utökades verksamheten med ett åkeri.

Av firmanamnet (Nya) framgår att det dessförinnan hade funnit ett tidigare cementfabrik. Vilken som var den "gamla" är inte heller helt klart – det finns två alternativ; båda dåligt dokumenterade. Oskar Hedström anmälde till handelsregistret i oktober 1920 att han skulle starta Virserums Cementtegelbruk. Verksamheten blev inte långlivad utan företaget gick i konkurs i juli 1922. Under rubriken "En kristidsaffär" rapporterade Vetlanda-Posten om konkursauktionen. En del maskiner och redskap såldes till en annan tegelfabrik i Virserum men också till en fabrik i Vimmerby. En större taktegelmaskin kunde däremot inte säljas då det fanns en tvist om äganderätten. I den tvisten var två ägare inblandade. Oskar Hedström lyckades dock i november 1923 sälja sin cementfabrik för 510 kr till handlanden Ernst Karlsson.

Den andra cementfabriken vid den här tiden var Cementvarufabriken Union. Den hade startats av Ernst Lavin. I det till handelsregistret ingivna 1917 frejdbetyget sägs att Lavin var murmästare och bodde på fastigheten Gustafsberg i Virserum. Verksamheten skulle bestå av tillverkning av cementvaror (tak- och murtegel, rör m.m.). Hösten 1918 inträdde Johan Oskar Bernholm som delägare i firman. Han lämnade dock firman redan i slutet av 1919. Och med den anmälan till handelsregistret saknas ytterligare uppgifter om den här cementfabriken. Verksamheten hade dock startats före 1917. Av en annons sommaren 1916 framgår att såväl rött som chiffergrått taktegel fanns på lager. Presumptiva kunder ombads göra sina inköp omedelbart på grund av den stora efterfrågan och ständigt stigande priser. Leverans utlovades då till gamla priser.

I det här sammanhanget kan också nämnas att det funnits flera betongindustrier i Virserum. Den kanske mest kända var Virserums Betongindustri. Den hade startats 1947 av Charles Fagerström och tre andra herrar, men hade föregåtts av andra företag, exempelvis Betongbolaget. En viktig råvara vid framställning av betong är sand och den varan fanns rikligt i Kärringryggen, som kunde exploateras. Under andra världskriget var det brist på cement och då lanserades tillverkningen av s.k. Vibro-block vid uppförande av fastigheter. I annonser framhölls att "Vibro-blocket ger er stenhusets alla fördelartill samma kostnad som ett trähus".

GES UT AV VIRSERUMS HEMBYGDSFÖRENING

Bli medlem genom att betala in 150 kr på bg 5241-0263.